

Національна рамка кваліфікацій як інструмент забезпечення якості освіти

*(концептуальний, нормативний
і методичний аспекти)*

В. І. Луговий

I. Загальні поняття: концептуальний аспект (1)

- **Рамка кваліфікацій** – інструмент вимірювання кваліфікацій.
- **Кваліфікація** – стандартизований набір компетентностей.
- **Компетентності** – здатності особи до успішної діяльності (її знання, уміння, цінності, комунікація тощо).
- **Якість** – відповідність стандарту.
- **Якість кваліфікації** – відповідність стандарту кваліфікації

I. Загальні поняття: концептуальний аспект (2)

- Кваліфікації, компетентності що в основі кваліфікацій, набуваються виключно **через навчання** (формальне, неформальне, інформальне, випадкове – див. **МСКО**).
- Здійсненню формального і неформального навчання слугують **освітні системи** (див. **МСКО**).
- **Результати навчання** – компетентності, що підсумково набуті в навчанні та можуть бути безпосередньо **продемонстровані й оцінені**.

I. Загальні поняття: концептуальний аспект (3)

Тобто і результати навчання, і присвоєні на їх основі кваліфікації виражаються **в термінах компетентностей**.

I. Загальні поняття: концептуальний аспект (4)

- **Кредит** ЄКТС – умовна часова одиниця вимірювання трудомісткості досягнення результатів навчання, компетентностей, кваліфікацій.
- В окремих країнах національні рамки кваліфікацій (НРК) у назві містять слова «і **кредитів**».

I. Загальні поняття: концептуальний аспект (5)

Кваліфікації поділяють на **типи**:

- **освітні** (надаються освітянами на основі освітніх стандартів);
- **професійні** (надаються роботодавцями на основі професійних стандартів).

У певних випадках присудження професійних кваліфікацій може **делегуватися** роботодавцем освітній системі.

II. Терміни та їх визначення в НРК України: нормативний аспект (1)

НРК розроблена з урахуванням Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (2005 р.) та Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (2008 р.) і **затверджена** постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341

II. Терміни та їх визначення в НРК України: нормативний аспект (2)

НРК – системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів.

(Концептуально НРК – “шкала”, мірило будь-яких кваліфікацій)

II. Терміни та їх визначення в НРК України: нормативний аспект (3)

- **Кваліфікація** — офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважений компетентний орган встановив, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) за заданими стандартами.

II. Терміни та їх визначення в НРК України: нормативний аспект (4)

Два **аспекти** кваліфікації (зауваження європейського експерта О. Аарни):

- **стандарт** компетентності;
- **свідчення** (сертифікат) компетентності.

II. Терміни та їх визначення в НРК України: нормативний аспект (5)

Компетентність/компетентності – здатність/здатності особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості.

(за проектом **Тьюнінг**, це – динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особистих якостей)

II. Терміни та їх визначення в НРК України: нормативний аспект (6)

- **Кваліфікаційний рівень** – структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетентностей, які є типовими для кваліфікацій даного рівня.

III. НРК України: рівні

Кваліфікаційні рівні (0-9) у НРК України:

0-й рівень (відповідає рівень дошкільної освіти);

1-й рівень (відповідає рівень початкової освіти)

...

9-й рівень (відповідає рівень докторської освіти).

III. НРК України: базові (основні) компетентності (1)

Набір базових (основних) компетентностей для опису кваліфікаційних рівнів:

- знання;
- уміння;
- комунікація;
 - автономність і відповідальність;
- інтегральна компетентність.

III. НРК України: базові (основні) компетентності (2)

- **Знання** – осмислена та засвоєна суб'єктом наукова інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Знання поділяються на емпіричні (фактологічні) і теоретичні (концептуальні, методологічні).

III. НРК України: базові (основні) компетентності (3)

- **Уміння** – здатність застосовувати знання для виконання завдань та розв'язання задач і проблем. Уміння поділяються на когнітивні (інтелектуально-творчі) та практичні (на основі майстерності з використанням методів, матеріалів, інструкцій та інструментів).

III. НРК України: базові (основні) компетентності (4)

- **Комунікація** — взаємозв'язок суб'єктів з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності.
- **Автономність і відповідальність** — здатність самостійно виконувати завдання, розв'язувати задачі і проблеми та відповідати за результати своєї діяльності.

III. НРК України: базові (основні) компетентності (5)

Інтегральна компетентність – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності.

III. НРК України: приклад опису 6-го кваліфікаційного рівня (відповідає першому циклу вищої освіти)

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

III. НРК України: приклад опису 7-го кваліфікаційного рівня (відповідає другому циклу вищої освіти)

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

III. НРК України: приклад опису 7-го кваліфікаційного рівня (знання)

Знання:

Спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи.

Критичне осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей

III. НРК України: приклад опису 7-го кваліфікаційного рівня (уміння)

Уміння:

Розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

Провадження дослідницької та/або інноваційної діяльності

III. НРК України: приклад опису 7-го кваліфікаційного рівня (комунікація)

Комунікація:

Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

Використання іноземних мов у професійній діяльності

III. НРК України: приклад опису 7-го кваліфікаційного рівня (автономність і відповідальність)

Автономність і відповідальність:

Прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

Відповідальність за розвиток професійного знання та практик, оцінку стратегічного розвитку команди.

Здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним.

III. НРК України: приклад опису 8-го кваліфікаційного рівня (відповідає третьому циклу вищої освіти)

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики

III. НРК України: приклад опису 8-го кваліфікаційного рівня (знання)

Знання:

Найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідної та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей.

III. НРК України: приклад опису 8-го кваліфікаційного рівня (уміння)

Уміння:

Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та складних ідей.

Розроблення та реалізація проектів, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язання значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем.

III. НРК України: приклад опису 8-го кваліфікаційного рівня (комунікація)

Комунікація:

Спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та/або професійної діяльності.

III. НРК України: приклад опису 8-го кваліфікаційного рівня (автономність і відповідальність)

Автономність і відповідальність:

Ініціювання інноваційних комплексних проектів, лідерство та повна автономність під час їх реалізації.

Соціальна відповідальність за результати прийняття стратегічних рішень.

Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, відповідальність за навчання інших.

III. НРК України: приклад опису 9-го кваліфікаційного рівня (відповідає постдокторському циклу вищої освіти)

Інтегральна компетентність:

Здатність визначати та розв'язувати соціально значущі системні проблеми у певній галузі діяльності, які є ключовими для забезпечення стійкого розвитку та вимагають створення нових системоутворювальних знань і прогресивних технологій.

IV. Європейські метарамки кваліфікацій (1)

- Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (**РК ЄПВО**):
- **РК ЄПВО** - всеохоплююча рамка (шкала) кваліфікацій, яка розроблена для закладів вищої освіти Європи в межах Болонського процесу, прийнята на Бергенській конференції (2005 р.), описує три послідовні цикли вищої освіти, містить **чотири** кваліфікаційні рівні;
- для опису кваліфікаційних рівнів рамки використовуються **Дублінські дескриптори**, що складаються з п'яти видів (базових) компетентностей, а також кредитний вимір для першого і другого циклів.

IV. Європейські метарамки кваліфікацій (2)

У РК ЄПВО критеріальний набір **необхідних і достатніх** (базових) компетентностей для ідентифікації кваліфікацій становить:

- знання і розуміння;
- застосування знань і розуміння;
- формування суджень;
- комунікація;
- здатність до подальшого навчання, розвитку.

IV. Європейські метарамки кваліфікацій (3)

Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя
(ЄРК НВЖ):

ЄРК НВЖ - рекомендований у 2008 р. Європейським Парламентом і Радою ЄС загальний системний опис **восьми** кваліфікаційних рівнів, які охоплюють весь спектр кваліфікацій, здобутих у процесі формального, неформального, інформального навчання;

Рамка є інструментом для поліпшення розуміння, порівняння, **ідентифікації** і визнання існуючих та запровадження нових кваліфікацій в різних країнах Європи.

IV. Європейські метарамки кваліфікацій (4)

Опис кваліфікаційних рівнів **ЄРК НВЖ** здійснюється в термінах:

- знань;
- умінь;
- компетенції (в смислі відповідальності й автономності).

V. Кваліфікація в концепціях Європейських метарамок кваліфікацій (1)

Європейські метарамки (РК ЄПВО і ЄРК НПЖ) жодним чином **не обмежують** поняття кваліфікації її **професійними** ознаками.

Рамки кваліфікацій – передбачають принципову **вимірюваність** (визначеність) і **градацію** кваліфікацій.

V. Кваліфікація в концепціях Європейських метарамок кваліфікацій (2)

Широке тлумачення кваліфікацій в **ЄРК НВЖ (1)**:

„кваліфікація означає офіційний результат процесу оцінювання й визнання, який отримано, коли компетентний орган встановив, що особа досягла навчального результату за заданими стандартами”.

V. Кваліфікація в концепціях Європейських метарамок кваліфікацій (3)

Широке тлумачення кваліфікацій в **ЄРК НВЖ**:

ЄРК НВЖ охоплює всі рівні кваліфікацій, котрі можна отримати в системах як „загальної і вищої освіти, так і професійної освіти та підготовки” (для „ринку праці та громадянського суспільства”; для професійного та особистого розвитку; „для індивідуального розвитку, конкурентоздатності, зайнятості та соціальної єдності”).

V. Кваліфікація в концепціях Європейських метарамок кваліфікацій (4)

За всеосяжною **РК ЄПВО**, коли мова йде про специфічні кваліфікації професійного спрямування застосовується уточнююче слово „професійний”, яке „стосується тих характеристик, що важливі для роботи або професії ...”, однак рамка **не обмежена** такими кваліфікаціями.

VI. Кваліфікація як міра розвитку особи

Широке (не лише для ринку праці) розуміння **кваліфікації** дає підстави розглядати її як **міру** (мірило, критерій) особистісного **розвитку** (кваліфікована людина).

VII. Професійні кваліфікації (1)

Професійні кваліфікації мають поділ:

а) **галузевий** (інженер, лікар, вчитель, бухгалтер тощо)

б) **рівневий**:

розряди (робітників)

категорії (педагогів, лікарів)

звання (викладачів, учених, митців, військових)

ранги (державних службовців)

чини (суддів)

класи (водіїв) тощо.

VII. Професійні кваліфікації (2)

Зіставлення **найвищих** професійних кваліфікацій (з постанови КМУ від 25 липня 2012 р. № 680):

Державний службовець 1 рангу – генерал армії України
– державний радник юстиції України і державний
радник юстиції 1 класу (*органів прокуратури*) -

VIII. Кваліфікація як чинник результатного підходу

Зазначене розуміння кваліфікації дає змогу підвищити **технологічність** навчання, освіти, переорієнтувати їх з процесного на **результатний** підхід, що сприятиме їхньої ефективності в соціально-культурному розвитку особистості, відтак **якості** навчання, освіти.

XIX. НРК України: що далі?

НРК створює умови для ідентифікації наявних і нових кваліфікацій, а також розроблення:

- галузевих рамок кваліфікацій;
- професійних стандартів і кваліфікацій;
- освітніх стандартів і кваліфікацій;
- національної системи кваліфікацій;
-

XX. НРК України: якість освіти

НРК створює умови для запровадження компетентнісного/результатного підходу в навчанні як основи забезпечення вимірюваної якості в освіті. Адже відкриває шлях до чіткої класифікації і стандартизації компетентностей (результатів навчання), які складають основу кваліфікацій, що набуваються шляхом навчання, освіти.

XXI. НРК України: впровадження

- Спільним наказом МОНмолодьспорту і Мінсополітики від 20 квітня 2012 р. № 488/225 затверджено План заходів щодо впровадження НРК у 2012-2015 рр., що зокрема передбачає розроблення:
 - Стратегії розвитку Національної системи кваліфікацій;
 - Концепції Національної стандартної класифікації освіти.

Доповідь закінчено.

Дякую за увагу!

Запитання?